

TIZEDIK FEJEZET

A MUNKASZOLGÁLAT

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ idején a katonai szolgálatot kiegészítő munkaszolgálat működött Magyarországon, amely jellegét és célkitűzését tekintve példa nélkül állt. Több százezer katonaköteles korú férfit vontak be ebbe a rendszerbe, olyanokat, akiket „megbízhatatlanoknak” minősítettek, és ezért nem adtak fegyvert a kezükbe. Katonai egységekbe szervezték őket a magyar hadsereg katonatisztjeinek parancsnoksága alatt, fegyverek helyett szerszámokkal felszerelve, és elsősorban építkezéseken, útépitésre, erődítési munkálatokra használták fel őket részint Magyarország határain belül, részint a határokon túl, Ukrajna és Jugoszlávia magyarok és németek megszállta területein. Eredetileg minden „megbízhatatlan” elemet munkaszolgálatra akartak beosztani, tehát románokat, szerbeket, szlovákokat és kommunistákat is, gyakorlatilag főleg zsidók ellen alkalmazták.

Előzmények

A munkaszolgálat előzményei Magyarországon az ellenforradalmi rendszer talajában gyökereztek, az 1919-ben, a Kun Béla-féle proletárdiktatúra megdöntése után kiépült rendszerhez kötődtek. A franciák által megszállt Szegeden csoportosult katonatisztek körében fogalmazódott meg az a gondolat, hogy a rendes katonai szolgálatra politikai „megbízhatatlanság” címén alkalmatlannak tartott elemeket különleges munkaszolgálatos-alakulatokba kellene besorozni. Ennek a szegedi tiszti társaságnak Horthy Miklós, Magyarország majdani kormányzója állt az élén. Az ún. „szegedi gondolat” vezérelte őket, és azok a szuperhazafias titkos szervezetek álltak mögöttük, amelyek a húszas években éltek virágkorukat.

Budapest még a románok megszállása alatt állt, amikor 1919. augusztus 21-én az ellenforradalmi nemzeti hadsereg főparancsnoka, Horthy felvetette, hogy a szervezett munkásságot zárják ki a tervezett új hadseregből, mert „megbízhatatlanok”. Novemberben javaslatának hatályát kiterjesztették a zsidókra is.¹